

En artikel fra *KRITISK DEBAT*

Det er på tide at overtage bankerne

Skrevet af: **Michael Roberts og Mick Brooks** | Offentliggjort: 17. oktober 2018

Et debatbidrag fra Brandmændenes Fagforening, Fire Brigades Union, UK

Det følgende er indholdet af en pjece, som her med tilladelse af *Fire Brigades Union*, UK præsenteres som artikel oversat af *Niels Frølich*, medlem af *Kritisk Debats* redaktion og med introduktion af *Jan Helbak*, medlem af *Kritisk Debats* redaktion.

Introduktion

Sagen om Danske Banks hvidvaskning for anslået 1500 mia. kr. fortsætter i det uendelige. Næsten hver dag dukker der nye elementer op. Det samme gør sig gældende for institutioner, forretningsforbindelser, politikere og kommuner. Her har man travlt ved håndvasken og med at undsige Danske Bank.

Sagen med Danske Bank gennemgås både officielt og i medierne helt ned i detaljen, og alle undrer sig, hvordan hvidvasken har kunne foregå siden 2007 og først er faset ud i 2015 - 2016, uden at nogen har grebet ind og effektivt stoppet trafikken. Det kan der være flere grunde til. For det første viser det sig, at Danske Bank ikke har været alene. Deutsche Bank har eksempelvis også spillet en rolle, selv om omfanget ikke er afklaret. Det kommer måske frem senere, og flere andre pengeinstitutter kan måske forbindes med skandalen. For det andet skal tilsynsmyndigheder i de berørte lande både være interesseret i og rent faktisk stille de rigtige spørgsmål. Og for det tredje bidrog kapitaloverførslerne via den Estiske bank med en uforholdsmæssig stor andel af Danske Banks profit.

Ingen ved endnu, hvornår transaktionerne ville være kommet for en dag, hvis ikke en whistleblower havde henledt opmærksomheden på problemet. Der havde ellers været nok, der i perioden har sendt advarselssignaler. Deutsche Bank advarede. Den Russiske nationalbank advarede og så fremdeles.

Men selv om "Hvidvaskskandalen", som den nu er døbt i de internationale medier, har et enormt omfang og ligger øverst i skandaleligaen, kan sagen, som den behandles, reelt også blive brugt til at henlægge endnu større systemiske problemer i mørke.

Her skal blot henvises til Financial Times seneste artikel (4/10-18) om Danske Bank sagen, der slutter med følgende konklusion: "Vi har kun kendskab til Danske Banks (transaktioner), fordi Howard Wilkinson (whistleblower) stak sit hoved frem, men hvor mange andre banker i Baltikum har opereret på samme måde"? Og tilføjer artiklen, vi ved ikke ret meget om, hvor pengene er endt henne. Men de findes jo "derude".

Det skal nok ende med, at Danske Bank får en bøde på samme måde, som det skete med HSBC i 2012, men det ændrer ikke ved de grundlæggende svagheder i hele det finansielle system, og bøderne er ikke af en størrelse, der gør rigtig ondt.

Noget andet er, at den megen virak omkring Danske Bank skandalen skygger for det alment kendte forhold, at mange store banker også bidrager til "skatteomgåelser" i stor skala - anslået til 2-3000 mia. dollar - ved transport af kapital til banker i skattely. Måtte man fra politisk side virkelig ønske at udvide den samlede skattebase med de mange milliarder, vil det ikke være muligt uden en så stram regulering af bankerne og deres tvangsmæssige adskillelse fra investeringsbanker, kapitalfonde mv., at reguleringen alligevel tangerer samfundsøvertagelse.

Når vi så har valgt at oversætte og bringe pjecen fra de engelske brandmænds fagforening, skyldes det for det første, at beslutningen om at udgive pjecen skal ses i lyset af, at der forud var gået flere større bankskandaler i England, hvor de fem store banker, som blev reddet med skattekroner efter finanskrisen, alligevel fortsatte deres spekulative virksomhed. Så sent som i september måned i år viede The Economist en stor artikel til Libor skandalen (London Interbank Offered Rates, hvor engelske banker manipulerede med referencerenten for udlån mellem bankerne.

For det andet er det selvfølgelig interessant, at en fagforening beslutter sig for at undersøge banksektoren og efterfølgende kommer frem til den konklusion, at hvis det offentlige og samfundet virkelig vil spekuleringen til livs, er der ikke anden vej at gå end samfundsøvertagelse af de store banker. Så kan man selvfølgelig spørge, hvorfor en fagforening tager det spørgsmål op? Svaret er nærliggende. For selv om hvidvask, skatteomgåelser og omfattende spekulation trækker overskrifter, så er det et ligeså stort problem, at de samme store banker mere går efter profit på disse områder end investerer i produktive virksomheder. Især har mindre virksomheder oplevet store problemer med at skaffe kapital siden 2008, og det gælder hele vejen rundt. Et problem, som behandles af IMF og OECD netop i disse dage.

Så selv om brandmændenes pjece og tal ikke er helt ajourførte, er den dog aktuel, fordi den rejser de væsentlige spørgsmål og forsøger sig med bud på, hvordan en eventuel samfundsøvertagelse af de største banker praktisk kan gennemføres.

Indledning

af Matt Wrack, generalsekretær for FBU

Lønmodtagerne i Storbritannien og over det meste af kloden står overfor for skrækindjagende angreb på deres levestandard. Regeringer og arbejdsgivere forlanger stadig større ofre: Flere lønnedskæringer, flere privatiseringer, fortabelse af hårdt tilkæmpede pensionsrettigheder og ødelæggelse af de offentlige tjenester. Disse angreb understøttes af Den internationale Valutafond, Verdensbanken, Den europæiske Centralbank og en overflod af såkaldte eksperter i økonomiske spørgsmål. På trods af presset for nedskæringer, på trods af fastfrosne lønninger og lønnedgang udskydes den højtideligt lovede økonomiske opgang igen og igen. Det er simpelthen lykkedes for Storbritanniens finansminister, George Osborne, at levere en langstrakt stagnationsperiode.

Nedskæringspolitik

Under disse ekstreme omstændigheder er debatterne om nedskæringspolitik og økonomiske emner blevet centrale, politiske spørgsmål i Storbritannien og internationalt. Lønmodtagerne ønsker økonomisk sikkerhed, ordentlige boliger og ordentlige offentlige tjenester, forbedret levestandard og en ordentlig fremtid for den næste generation. Disse spørgsmål er klart forbundet med de langsigtede udsigter for økonomien. I stigende grad rejser de spørgsmålet om, hvilken slags økonomi vi ønsker.

Fagforeningerne har helt rigtigt engageret sig i denne økonomiske debat og har udfordret Westminster-koalitionens nedskæringsdagsorden. Hvorfor skal debatten om økonomien overlades til såkaldte eksperter fra økonomiens verden? De samme eksperter, der stort set ikke så krisen komme. Sandheden er, at de økonomiske eksperter alt for ofte blot er højt betalte apologeter for status quo. Historien lærer os, at hver gang en økonomisk krise optræder, vil magthaverne prøve at tørre omkostningerne af på dem i bunden - og de har altid rullet 'eksperter' frem for at 'forklare', hvorfor der ingen anden vej findes.

En anden dagsorden

Lønmodtagerne må sætte en anden dagsorden. Vi må debattere disse spørgsmål i vores fagforeninger, på arbejdspladserne, kollegierne og i vores lokale samfund. Vi må også diskutere dem med arbejdere i andre lande. Det overvældende flertal ved udmærket, at den verdensomspændende, økonomiske krise blev udløst af bankerne. Flertallet ved også, at skønt massearbejdsløsheden ødelægger en hel generations håb, er de på toppen overhovedet ikke ramt. De øverste bankfolk får stadigvæk udbetalt bonusser på et afskyvækkende niveau og milliardærer undgår stadigvæk at betale deres del af skatten.

Derfor har Brandfolkenes Fagforening lavet denne korte pjece som et bidrag til debatten om økonomien. Den er opstået på baggrund af den udtalelse om samme emne, som FBU med stor succes fremsatte på Landsorganisationens (TUC) kongres i 2012. Vi var meget glade for, at det var

første gang en sådan udtalelse blev vedtaget på TUCs kongres. Vi håber den vil blive debatteret af vores kammerater i andre fagforeninger og af andre arbejdere, der diskuterer alternativer til koalitionsregeringens politik.

Behov for debat

Et par kommentarer om det, denne pjece ikke er. Den er ikke en teknisk rapport om bankvæset. Det er ikke hensigten med den, at behandle eller besvare alle spørgsmål, som krisen rejser og om bankernes rolle i denne proces. Overordnet slår den til lyd for offentligt ejerskab af de store banker. Den hævder ikke, at denne forholdsregel alene vil løse krisen eller lægge den økonomiske magt i flertallets hænder. Ej heller antyder den, at denne (eller en anden enkeltstående) forholdsregel i Storbritannien alene ville klare de udfordringer, vi står overfor. De sidste års begivenheder har meget klart demonstreret, hvor indbyrdes forbunden verdensøkonomien er og som følge heraf behovet for meget større internationalt samarbejde mellem arbejderne.

Det er i sandhed forfærdende, at vi står overfor massearbejdsløshed og at vi ser voksende fattigdom og at fødevarebanker igen opstår i et af verdens rigeste lande. Det er forfærdende, at Storbritannien har en million unge uden arbejde. Hver dag bringer aviserne nye rædselshistorier om den økonomiske krises indvirkning på almindelige mennesker. Derfor er debatten om vejen frem for vigtig til at overlade den til direktøren for den engelske centralbank eller til George Osborne eller til politikerne i almindelighed. Lønmodtagerne og deres organisationer må sætte deres egen dagsorden for vejen fremad. Denne pjece er et lille bidrag til den debat.

Bankvæset Bør Være en Offentlig Service (1)

Det private banksystem er slået fejl. Bankerne udløste en dyb lavkonjunktur og gjorde arbejdere i Storbritannien og over hele verden fattigere. Deres skandaløse praksis - rekordstore bonusser, svindel, rentesnyd, skatteunddragelse, hvidvask - er fortsat, efter krisen brød ud. Bankerne har ikke været i stand til at hjælpe økonomien med at komme på fode efter lavkonjunktoren. Vi kan ikke tillade, at de fortsætter, som de hidtil har gjort.

Det, der er brug for, er en offentligt ejet finanssektor, der yder en offentlig service, giver finansiel støtte til industrien og lønmodtagerne. En overtagelse af bankerne vil muliggøre planlægning, investeringer og skabelse af millioner af job. Et offentligt ejet banksystem, der står demokratisk til ansvar, er afgørende for at kunne udvikle et sådant program.

Kritikere stiller spørgsmålstegn ved det, der taler for offentligt ejerskab af de store banker. De

spørger, hvor meget det vil koste, hvad der sker med kooperative og brugerejede banker og hvilken virkning en nationalisering ville få på de ansatte i bankerne. Det er rimelige bekymringer, der kan overvindes.

Der er brug for politisk vilje til at gennemføre en sådan forholdsregel. For at gøde jorden er det nødvendigt at arbejderbevægelsen rejser en fornuftsbaseeret diskussion om offentligt eje af bankerne. De nylige diskussioner på Landsorganisationens kongres i 2012 var en god start.

Debatten skal fortsætte på arbejdspladserne og i de lokale samfund.

1. Bankerne udløste krisen

Inden sammenbruddet havde de britiske banker ligesom i andre af verdens større økonomier været på soldetur. De håndterede astronomiske pengesummer og solgte fantastiske stykker papir til hinanden. Dette vanvid omfattede ikke blot investeringsbanker, der spekulerede, som Goldman Sachs eller Lehman Brothers, men også de af Storbritanniens banker, der betjente almindelige kunder, som Barclays, Lloyds, HSBC og Royal Bank of Scotland (RBS). De havde alle investeringsafdelinger, der var desperate for at få del i spekulationsboomet. Alligevel var noget af dette, som Lord Turner, formanden for finanstilsynet, sagde i 2009 efter crashet 'samfundsmæssigt unødvendig aktivitet'. (2)

Spekulation i stedet for investeringer

Det endelige sammenbrud af dette orgie i svindel og spekulation forårsagedes af markedet for risikable realkreditlån (sub-prime mortgages). Det drejede sig om realkreditlån optaget af mennesker, der ikke på nogen mulig måde havde råd til dem. I stedet for at beholde disse lån, blev de splittet op og derefter videresolgt som finansielle instrumenter (værdipapirer). Derfor var långiverne lige glade med om lånene kunne indfries og de blev sendt rundt i verden gennem banksystemet. Når de uheldige husejere med lav indkomst begyndte at misligholde lånene, indså bankerne lige pludseligt, at de stykker papir, de behandlede som sikre aktiver, intet var værd.

Disse giftige aktiver forgiftede verdensøkonomiens blod. Derfor holdt bankerne op med at låne til hinanden og der opstod en kreditklemme. Inden længe begyndte bankerne at bide i græsset og den smitsomme sygdom spredte sig og truede med at ødelægge hele det globale system.

Bankernes sammenbrud udløste en massiv afmatning for verdensøkonomien. Lande som Storbritannien, der er meget afhængige af banksektoren, har lidt mere under lavkonjunktoren end andre, der er mindre afhængige af indtjeningen fra finansielle aktiviteter.

Rodet, de har efterladt

Da bankerne begyndte at gå fallit fra 2008 og fremover, besluttede Arbejderparti-regeringen at den måtte holde de vigtigste banker kørende ved hjælp af offentlige midler. Skatteyderne ydede et kontant forskud på 133 milliarder pund til genopbygning af kapitalen i disse banker. På sit højeste var skatteydernes samlede risiko i forbindelse med bankernes kollaps på 1,2 billioner pund fordelt på aktiekøb, statsgarantier for bankernes lånoptagelse og forsikring af indskydernes indeståender. Indtil nu er der kun inddrevet 14 milliarder pund af det oprindelige kontante udlæg. (3)

Staten købte aktier for at afstive bankerne. Alternativet var et sammenbrud, der ville gøre aktierne værdiløse. Det var 'socialisme for de rige', fordi denne erhvervsgrens profitter blev genoprettet, beskyttet og statsunderstøttet på skatteydernes bekostning. Alverdens regeringer, der argumenterede for, at de ikke havde råd til at holde velfærdsstaterne kørende, fandt pludselig enorme beløb at hælde i bankerne.

Prisen for aktierne i alle disse institutioner, der nu delvist ejes af staten, ligger langt under det, der blev betalt for dem for nogle år siden. Regeringen kunne godt tænke sig at sælge resten af sine bankaktier tilbage til den private sektor, men kan ikke gøre det endnu, fordi skatteydernes tab ville blive så stort. Det er fordi, de banker, som skatteyderne har aktier i, bliver ved med at tabe offentlige penge. RBS har lige givet meddelelse om et femte år med tab.

Staten har nu en kontrollerende andel af RBS (den ejer 82% af aktierne). Banken bør tjene offentlighedens interesser, eftersom det er lønmodtagerne, der har betalt for aktierne. Den offentligt ejede andel af Lloyds (for tiden 43%) burde, selvom den kun udgør en mindretalspost, være stor nok til, at staten kan diktere de vilkår, banken arbejder på. Alligevel gør koalitionsregeringen ikke andet end at håbe på, at de, når de engang bliver profitable, kan overgå til den private sektor. Arbejderne er på den måde blevet udplyndret. Bankerne lavede rodet, men arbejderne skal betale for at holde dem flydende.

Statens underskud og gæld

Alverdens stater havde meget travlt med at redde bankerne. I virkeligheden blev de afpresset til at gøre det. Politikerne syntes ikke de kunne tillade finanssystemet at bryde sammen, når det er så vigtigt for økonomien.

Staterne måtte optage lån for at redde bankerne. Resultatet er, at den britiske stat (ligesom så mange andre stater) har opbygget en enorm gæld, som den nuværende regering hævder er grunden til, at den resten af dette tiår må påføre landet en nedskæringspolitik. Nedskæringerne, tabene af arbejdspladser og faldende levestandard er et direkte resultat af den krise, banksystemet udløste.

Det økonomiske sammenbrud

Bankkrisen gjorde også hele landet dramatisk fattigere. I oktober 2009 anslog Mervyn King, Bank of Englands formand, omkostningerne for redningen til næsten en billion pund. Han kaldte dette tal for 'bestyrtende' og anslog, at befolkningen ville skulle betale omkostningerne i en generation. Han sagde: "Aldrig før indenfor de finansielle bestræbelsers område er så mange penge blevet skyldt af så få til så mange." (4)

Bank of Englands Andrew Haldane gik endnu videre og anslog, at når alle ekstra langsigtede og indirekte omkostninger lægges til, kan Storbritannien have tabt, hvad der svarer til mellem et og fem års bruttonationalprodukt som følge af bankkrisen. (5)

Flertallet af Storbritanniens indbyggere er i 2012 fattigere end de var i 2007 - i gennemsnit 7% ifølge Institute of Fiscal Studies (IFS). IFS' fremskrivninger antyder, at husholdningernes medianindkomst i 2015-16 stadigvæk vil være lavere end den var i 2002-03. (6)

2. Bankskandalen fortsætter

På trods af bankernes sammenbrud og den efterfølgende enormt kostbare redning, har bankerne ikke ændret adfærd. Barclays tidligere direktør Bob Diamond sagde, da han vidnede for Underhusets finansudvalg, at tiden for bankernes 'anger og undskyldninger nu måtte være forbi'(7). Det var på tide at vende tilbage til en uændret praksis. Alligevel afsløres der hver uge nye skandaler om embedsmisbrug, korruption, ulovligheder eller bare almindelig inkompetence.

Libor

Et gyseligt eksempel er den ulovlige påvirkning af den rente, der kaldes London Interbank Offered Rate (Libor), som er en nøglerente, der fastsætter, hvad det koster at låne penge for små virksomheder og husstande over hele verden. Det rapporteres, at omkring tyve banker, herunder Barclays, undersøges af forskellige nationale myndigheder i forbindelse med ulovlig påvirkning af Libor. Libor kunne kun manipuleres, fordi bankerne på trods af, at de lader som om de konkurrerer, i virkeligheden udgør et tæt sammenvævet, manipulerende kartel. De vidste alle, hvad de andre havde gang i.

PPI

I en anden skandale blev britiske banker grebet i at tilbyde dyre, unødvendige og uforståelige forsikringer til små virksomheder. Dette skete oven i skandalen med salget af forsikringer til sikring af betalinger af gæld (Payment Protection Insurance). Storbritanniens fem største banker har lagt næsten 9 milliarder pund til side for at dække erstatningskrav i forbindelse med at have solgt deres kunder låneforsikringer, der enten ikke var behov for eller var ubrugelige. I værste fald vil den samlede kompensation for PPI-skandalen beløbe sig til 15 milliarder pund. (8)

Hvidvask

Så er der den i sandhed afskyelige korrupsion og de lovbrud, som den amerikanske kongres har konstateret i aktiviteterne hos banker som Standard Chartered og HSBC. Kongressen afsagde kendelse om, at HSBC med fortsæt vedblivende havde hvidvasket kontanter, som mexikanske narkobaroner havde erhvervet sig på uretmæssig vis. Og at banken også vedblivende havde hvidvasket kontanter fra Iran i forbindelse med oliesalg.

Inkompetence

Oven i alt dette kommer så almindelig inkompetence. Et computernedbrud hos RBS i 2012 betød, at millioner af kunder ikke kunne få adgang til deres egne penge i pengeautomaterne, regninger ikke blev betalt og bankudtog var utilgængelige for titusinder af kunder. Ikke engang helt almindelige bankforretninger kan de klare.

Bonusser

Bob Diamond inkasserede i 2011 17 millioner pund i løn og bonusser (plus 5,7 millioner pund, der skulle dække hans skat) og som andre bankfolk, der var faldet i unåde, vil han ikke indrømme, at han har gjort noget galt eller at han kunne have gjort noget anderledes (9). Omkring 231 af Barclays elite af værdipapirhandlere og topfunktionærer tjente 554 millioner pund i 2010. (10)

RBS arbejder fortsat, som om den var privatejet, med samme ledelsesstruktur, som den havde før krisen. Det betyder enorme bonusser til topfolkene og de mest eftertragtede værdipapirhandlere og fortsat spekulation og hasardspil med hensyn til investeringer og markeder. Stephen Hester, RBS' øverste chef, har fået over 11 millioner pund i aktier og kontanter efter, han blev hentet ind for at lede den reddede bank i oktober 2008. (11)

Skatteunddragelse

Bankerne er medskyldige i de superriges enorme skatteunddragelser. Det er på baggrund af de undersøgelser, som gennemførtes i forbindelse med en kampagne for Netværket for Skatteretfærdighed (Tax Justice Network), blevet anslået, at finansaktiver i størrelsesordenen 13 til 20 billioner pund er skjult for verdens skattemyndigheder i offshore-banker. Dette indbefatter ikke engang ikke-finansielle aktiver som kunstværker, luksusyachter og ejendomme (12). Blot en brøkdel af denne rigdom ville kunne betale statsgælden ud, betale investeringer i de offentlige tjenester i stedet for nedskæringer og kunne finansiere et økonomisk opsving.

De spiller stadigvæk hasard med dine penge

Barclays er i virkeligheden to banker. Denne ene er en normal bank, med filialer rundt omkring,

hvor de fleste ansatte arbejder og laver det sædvanlige 'kedelige' bankarbejde. Så er der Barclays Capital, investeringsdelen. BarCap sidder på tre fjerdedele af alle bankens aktiver. Denne del af banken får et ganske lille udbytte på 0,3% af disse aktiver. Barclays har stadigvæk en kreditrisiko (dvs. det, den skylder andre) på 1,8 billioner pund, som næsten altsammen er oparbejdet af BarCap. Det er mere end Storbritannien producerer på et år. (13)

Bankerne spiller hasard hver eneste dag, men det er kun offentligheden, der sidder med risikoen, når de skal reddes. Selvom Barclays ikke direkte modtog redningspenge fra den britiske stat, har dens øverste chef indrømmet, at den på forskellige måder indirekte nød godt af beslutningen om at stive banksystemet af.

Det er det private banksystem, der smører kasinospillet, megasvindlens, den ulovlige rentepåvirknings, skatteunddragelsens og kæmpebonussernes hjul. Kun offentligt ejerskab og demokratisk kontrol med bankerne kan stoppe disse skandaler.

3. Det, bankerne skal gøre

Arbejderne har brug for, at bankerne yder en ordentlig service til erhverv og husstande. De fleste mennesker får deres løn indbetalt direkte til en bank. Små virksomheder har brug for at kunne deponere deres kontantbeholdning på en sikker måde. Arbejderne har brug for at kunne komme til deres penge. Nogle gange har folk brug for at låne penge. Til andre tider, har de brug for at kunne spare op. Det er de basale tjenesteydelser, der udgør hverdagens bankforretninger.

Herudover skaffer banker penge og yder kredit for at kunne finansiere investeringer og vækst i økonomien, for at generere indkomst og velstand for alle. Det er det, banksystemet skal lave som offentlig tjeneste.

Bankerne låner ikke ud

Der er gået fem år siden sammenbruddet, men bankerne låner stadigvæk ikke ud til industrien. På trods af bankernes løfter om at øge udlånene til små virksomheder, var det samlede beløb, der blev udlånt i første kvartal af 2011 2% lavere end i 2010. I de to måneder forud for marts 2011 blev omkring 40% af de mindre virksomheder, der ansøgte om lån, afvist af deres bank (14). Bankerne ønsker typisk at se beviser for tre års succes, før de er parate til at låne penge ud. Derfor vil de sjældent støtte en nystartet virksomhed.

De store banker råder over 6 billioner pund. Det svarer til det over 60 millioner briter producerer på fire år. Alligevel har de kun øremærket 200 milliarder pund af dette beløb til investeringer i britisk industri, skaldede 3% af det samlede beløb (15). De har stadigvæk alverdens penge til spekulation

og til at spille hasard med på komplekse, finansielle instrumenter, de ikke forstår.

Bankerne gør familier hjemløse, når de overtager deres boliger på grund af misligholdelse af lån, selv om disse mennesker blot er ofre for bankernes uansvarlighed. At genhuse hjemløse familier på pensionater er hjerteskrærende. Det er også latterligt dyrt for staten. Familier, der ikke har råd til at betale afdrag, skal hjælpes finansielt, så de kan blive i den bolig, de anser for deres hjem og kan forblive sammen.

Det, som et offentligt ejet og demokratisk kontrolleret banksystem skal gøre

En overtagelse af bankerne ville gøre det muligt at planlægge investeringerne. I stedet for bankerne spiller hasard med vores penge kunne et offentligt ejet banksystem begynde at omlægge brugen af midlerne for at skabe millioner af jobs, for at genopbygge økonomien i flertallets interesse.

Finanssektoren ville blive det vigtigste værktøj for en planlægning af økonomien. Planlægningen skulle ikke ske ved på bureaukratisk vis at tildele menneskelige og materielle ressourcer til forudbestemte formål. Det skulle ske ved at stille midler til rådighed for ansøgere med gode ideer og nyttige investeringsplaner.

Som det er nu, jager finanskapitalen kloden rundt for at udsøge sig maksimal profit - mens den sænker lønningerne, udnytter børn, ødelægger miljøet - alt sammen i sin endeløse søgen efter profit. Et offentligt ejet banksystem ville markere et skarpt brud med alt dette. Det ville betyde, at flertallet begyndte at overtage styringen af økonomien og begynde at drive den demokratisk ud fra flertallets interesser.

Det er formentlig den vigtigste grund overhovedet til at bankerne skal under offentligt eje og demokratisk kontrol.

Der er behov for et stort program for iværksættelse af offentlige arbejder for at skabe jobs og modernisere infrastrukturen. Der er ifølge udvalget for en bank for grønne investeringer behov for 55 milliarder pund om året som investering i 'CO2-fattig infrastruktur og de dermed forbundne forsyningskæder' i de næste femten år. Det løber op i, at der indtil 2025 skal bruges 750 milliarder pund for at hjælpe med til at gøre økonomien CO2-fri (16). Uden hjælp fra et offentligt ejet banksystem, vil arbejdspladserne og den nye infrastruktur ikke kunne skabes.

4. Hvad ville offentligt eje betyde?

Staten ejer for tiden store dele af banksektoren, men kontrollerer den ikke. Det er fordi,

koalitionsregeringen ikke ønsker at 'blande sig' i bankernes aktiviteter.

Eftersom regeringen ikke ønsker en udvikling henimod at gøre finanssektoren til en offentlig tjeneste, kan bankerne fortsætte med at gøre, lige hvad de vil. Offentligheden har ikke kontrol med deres beslutninger.

Der er behov for demokratisk kontrol med bankerne. Det forudsætter fuldstændigt eje af de store banker. Staten ejer allerede Bradford & Bingley, Northern Rock og RBS. Den bør skaffe sig majoritetskontrol med Lloyds til de nuværende lave priser for at sikre, at staten kan drive den. Den bør bringe spanskejede Santanders britiske aktiviteter under offentligt eje. Og den skal gøre det samme med de offentligt ejede Barclays and HSBCs britiske aktiviteter, hvor nogle af de værste skandaler er foregået.

De store forsikringsselskaber, pensionsfonde og andre finansinstitutioner skal nationaliseres for at skabe en samlet industri, der yder finansielle tjenester til offentlighedens gavn.

Offentlighedens interesse i noget sådant er ganske klar:

- Bankerne ville holde op med at betale overdrevne lønninger, skandaløse bonusser og forgyldte pensioner til de øverste chefer og kræmmere. Der ville blive lagt låg på forholdet mellem den højest betalte ansattes løn og den ringest betalte
- Alle overskud ville ende i de offentlige kasser og ikke udbetales til private aktionærer
- Bankerne ville begynde at låne ud til offentligheden og små virksomheder som første prioritet og de ville komme i gang med at deres kerneforretning, at tage sig af folks penge på ærlig vis

Nedlæg bestyrelserne

En grundlæggende ændring i den måde, banker arbejder og tager beslutninger på er nødvendig. De karrierer som RBS' Fred Godwin og på det seneste Barclays' Bob Diamond har haft, er klassiske eksempler på den lade måde, bestyrelserne har tilladt chefen at føre bankerne ad grådighedens og endog de direkte forbrydelsers brede vej.

De eksisterende bestyrelser skal afskaffes og de nuværende topchefer udskiftes. Det er vigtigt at udnytte erfaringen hos de banksatte, der allerede udfører arbejdet med at drive bankerne på den tekniske side. Nye bestyrelser, hvor de ansatte og arbejderbevægelsen i almindelighed er repræsenteret og udgør en vigtig del af ledelsen, skal indsættes. Andre grupper af interessenter, der

skal have noget at sige med hensyn til bankforretninger, er låntagere, der har optaget realkreditlån, og repræsentanter for de små virksomheder.

5. Er regulering svaret?

Mere regulering er bedre end de sidste årtiers neoliberale tagselvbord baseret på det frie marked. Men en regulering af bankerne er ikke vidtrækkende nok. Regulering er dyr, ineffektiv og bureaukratisk. I kølvandet på de sidste 20 års privatisering af Storbritanniens offentlige tjenester indenfor energi, kommunikation og transport, er der opstået et batteri af meget omkostningstunge reguleringsmyndigheder, som ikke har formået at beskytte offentligheden mod dårlige ydelser, økonomiske katastrofer og høje priser.

Mere regulering eller en opsplitning af bankerne i mindre enheder vil ikke få dem til at drive deres virksomhed med den samlede økonomis interesser for øje. Deres hovedformål vil stadigvæk være at opnå et overskud til deres aktionærer og bonusser til deres topchefer. Denne adfærd vil fortsætte, så længe bankerne er på private hænder.

Afreguleringen af finanssektoren begyndte i 1980'erne. Finansindustrien pressede selv på for at få gennemført denne afregulering. Denne erhvervsgren udøver uforholdsmæssig stor, politisk indflydelse. Afreguleringen førte til etablering af universelle banker (almindelig bankvirksomhed for private kunder, men nu også investeringer) med fingrene nede i alle kagedåser. Det betød, at bankerne nu kunne slippe af sted med hvad som helst. Almindelige banker blev suget ind i det spændende ved at spille med høje indsatser på de globale markeder og er blevet universelle banker - og har som konsekvens tabt katastrofalt mange penge.

6. Skal bankfunktionerne adskilles eller skal bankerne opdeles?

Mange kommentatorer skelner mellem almindelig bankvirksomhed (nødvendig) og såkaldt investeringsbankvirksomhed (samfundsmæssig unødvendig). De politikere, der er ivrige efter at se ud, som om de gør noget ved det rod, bankerne har skabt, har rejst spørgsmålet om at adskille de to aktiviteter.

Under den store depression i 1930'erne adskilte man i USA ved hjælp af Glass-Seagall-loven fuldstændigt almindelig bankvirksomhed og investeringsvirksomhed. Almindelig bankvirksomhed blev meget hårdt reguleret og kundernes indskud blev garanteret af staten. Almindelig bankvirksomhed blev med andre ord gjort sikker for den almindelige befolkning. Det blev gjort klart for investeringsbankerne, at de, hvis de spekulerede og tabte, måtte tage konsekvenserne.

Den britiske regering bestilte i 2011 Vickers-rapporten, der konkluderede, at der skulle være 'kinesiske mure' mellem grundlæggende bankvirksomhed og investeringsvirksomhed for at skabe en buffer mellem spekulation og sikring af vores indskud. Den brutale sandhed er, at bankerne, ligesom de altid har gjort, vil sno sig uden om kontrolforanstaltningerne.

Uheldigvis er det en sandhed, de fleste politikere vælger at overse. Som rapporten om god bankskik skriver: "Det er umuligt ved hjælp af en firewall at forhindre, at de to typer bankvirksomhed flyder sammen". Den nuværende regering har givet bankerne ti år til at gennemføre Vickers-rapportens udvandede forslag. Alt vil snart være tilbage til den 'bløde regulering', der vendte det blinde øje til kreditboblen før kreditklemmen i 2007.

Funktionsadskillelse er ikke svaret. Den ville ikke have forhindret nedsmeltningen i 2008. Under alle omstændigheder opstod krisen ikke i de store banker. I Storbritannien startede den med Northern Rock og Bradford & Bingley.

Skal bankerne opdeles?

Er bankerne blevet for store til at gå konkurs? Hvis ja, skal de så bare opdeles? Opfattelsen af, at de er for store til at krakke, går uden om det virkelige problem. Sandheden er, at banksystemet er så snævert indbyrdes forbundet, at en krise et sted i systemet truer hele systemet. Derfor er bankerne for indbyrdes forbundet til, at man kan tillade dem at gå konkurs. De har hjulpet med til at skabe et edderkoppespind af betalingsstrømme og gensidige afhængigheder, der forbinder folk og virksomheder over hele verden. Hvis én krakker, er der fare for, at alle falder som dominobrikker. Det var derfor Bush-regeringen mente, det var nødvendigt at overtage Lehman Brothers i september 2008 - nemlig for at undgå et fuldstændigt økonomisk Armageddon.

7. Hvad vil en nationalisering koste?

Skal bankernes aktionærer og obligationsejere kompenseres? Og hvis ja, hvor meget skal de så have? Aktionærerne er jo, når det kommer til stykket, ejere af de banker, der har ført økonomien ud i det nuværende dødvande. For tiden er prisen på bankaktier temmelig lav, så en kompensation ville ikke koste alt for meget.

Fuldstændig nationalisering af de store banker ville koste omkring 55 milliarder pund med de nuværende markedspriser eller bare 3% af Storbritanniens bruttonationalprodukt (17). Selv ministre har diskuteret at købe de private investorer i RBS ud for 5 milliarder pund og nationalisere banken helt (18).

Ingen kontanter behøver at skifte ejermand. En aktie, der er et pund værd kan ombyttes med en

statsobligation på et pund, som giver ihændeoveren en beskeden rente. Det var standardproceduren i forbindelse med de nationaliseringer, som Labour-regeringen gennemførte 1945-51.

Men en offentlig debat om spørgsmålet om kompensation skal gennemføres. Bankerne ville ikke engang være det værd, de er i dag, hvis ikke det var for skatteydernes indgreb. Hvorfor skal skatteyderne understøtte bankerne to gange: Først ved at redde dem og så en gang til ved betale kæmpekompensationer?

De rigeste aktionærer skal ikke forlade skuden med favnen fuld af offentlighedens penge. Der skal være en grænse for, hvor meget et individ kan kompenseres. Man kunne underkaste aktionærerne en rangsvurdering på samme måde som de mennesker, der ansøger om offentlige ydelser, bliver.

Landsorganisationen kan med hjælp fra de bankansattes fagforeninger overveje detaljerne i vilkårene for kompensation.

8. Hvad med kooperativer og gensidige hjælpeklubber?

Nogle finansinstitutioner, særlig inden for forsikring og boliglån, er gensidige virksomheder, der i teorien ejes af deres kunder. I praksis drives de ofte af en selvsupplerende klique af direktører. Thatcher gav direktørerne for de gensidige selskaber økonomiske incitamentter for at gå på børsen med disse virksomheder. Mange af disse store selskaber mistede deres identitet i processen. Friends Provident, Prudential, Scottish Amicable, Scottish Widows og Standard Life slog alle ind på den vej, der førte til ophævelse af den gensidige ejerform.

Det værste eksempel er Northern Rock, en solid byggeforening, som ydede prioritetslån og var sparekasse for folk i Nordøstengland. Efter den var blevet privatejet, blev den ødelagt af sin ledelse under kreditboblen. Det står klart at privatisering og ophævelse af den gensidige ejerform har forringet serviceniveauet og forøget risikoen indenfor det britiske bankvæsen.

Det vil ikke være nødvendigt at overtage de gensidige selskaber, der endnu er tilbage. Bare det at forlange, at staten har ret til at udpege direktørerne, ville hjælpe med til at integrere de gensidigt ejede virksomheder i en statsejet finanssektor.

Det er vigtigt at kunne tilbyde valgfrihed. Men det har vist sig meget vanskeligt for nyttilkomne virksomheder, der ønsker at drive finansvirksomhed at konkurrere med de veletablerede, store banker. Firmaer som Tesco har en meget stor tilstedeværelse i bybilledet og har på trods af det ikke

været i stand til at etablere sig som en seriøs rival. Bankvirksomhed domineres stadigvæk af De fem Store – Santander, HSBC, Barclays, RBS/NatWest og Lloyds/HBOS. Det er offentligt eje af disse, der er nøglen til en omdannelse af banksektoren.

Alternativer som Den kooperative Bank og Unity Trust Bank vil kunne sørge for konkurrence og holde serviceydelserne på et højt niveau, hvis kunderne ikke kan lide den måde, den offentligt ejede banksektor arbejder på. Det samme gælder for de kooperative kreditforeninger. Det er finanskooperativer, der ejes af deres medlemmer. Bestyrelserne vælges ved at hvert medlem har én stemme. De fleste er små og tjener lokale behov. En offentligt ejet finanssektor kunne i betydelig grad forbedre de kooperative kreditforeningers og mindre eller regionale bankers situation ved at stabilisere sektoren og levere ekspertise, rådgivning og andre tjenesteydelser.

9. Job i banksektoren

Cirka en million mennesker arbejder i finansindustrien (19). Det overvældende flertal arbejder i almindelig bankvirksomhed. De er almindelige mennesker fra arbejderklassen og yder en vigtig service til millioner af kunder. De tjener ikke obstkøne bonusser. De deltager ikke i afsindige forretninger. Faktisk er de sidste års krise blevet udnyttet til at angribe bankarbejdernes arbejdspladser og forhold. Hvis bankerne gjorde deres arbejde ordentligt, skulle de tage imod indskud, betale renter på dem og derefter yde kredit til virksomheder og husstande på rimelige vilkår.

Med offentligt eje ville der være plads til at udvide beskæftigelsen i filialer og med hensyn til tjenesteydelser til virksomheder og husstande. De britiske banker har skåret ned på antallet af filialer. Der er nu under 10.000 filialer, en nedgang på 43% fra for tyve år siden. Det skyldes til dels bedre teknologi, men er også et resultat af, at almindelig bankvirksomhed erstattes af risikabel investeringsvirksomhed. Storbritannien har kun 170 filialer pr. million mennesker, mens Tyskland har 480 (20).

10. For vigtig til at gribe ind overfor?

Bankernes lobbyister siger, at man skal lade bankerne være som de er. De er afgørende for Storbritanniens velstand. Det passer ikke. Det privatejede banksystem er slået fejl.

En gennemgang af perioden 2002-2008 viser, at finanssektoren betalte 203 milliarder pund i skat, mens fremstillingssektoren, der har været forsømt og betragtet som mindre vigtig, betalte 378 milliarder pund, næsten to gange så meget. De skatteindtægter, som staten har modtaget fra finanssektoren i de senere år, blev mere end opvejet af de direkte omkostninger på 289 milliarder pund ved redningen af bankerne og som potentielt kan stige til 1.183 milliarder pund (21).

Bankerne tog altså næsten 100 milliarder pund mere fra den fælles skattekasse, end de betalte og truer med at tage endnu mere i fremtiden. Langt fra at være pengemaskiner koster de faktisk staten penge.

11. Vil offentligt ejede banker være ineffektive?

I et offentligt ejet banksystem vil kundernes indskud være mere sikre end de opsparinger, der lå i Northern Rock, viste sig at være. Pengestrømmen gennem banksystemet vil fortsætte som før. Der er ingen tekniske problemer i dette. Faktisk blev for ikke så længe siden hver tredje finanstransaktion udført af Girobanken, der var offentligt ejet og havde til huse på posthusene. Så solgte de konservative i 1990 Girobanken.

Den private sektor er ikke mere effektiv eller bedre til at levere tjenester, især ikke de, flertallet har behov for. Nylige undersøgelser har vist, at statsejede banker beskytter kundernes og deres penge bedre og har mindre sandsynlighed for at udløse en kreditkrise, end privatejede banker har (22).

2. Globale investeringsbanker

Der er cirka 500 finansinstitutioner i London. Mange af dem er globale investeringsbanker. I Knightsbridge (23) har man formentlig aldrig hørt om Abu Dhabis Nationalbank. Og de er ikke interesseret i dig. Banker som den tager ikke imod indskud fra og låner penge til almindeligt dødelige. Hvorfor er de her? De er her, fordi de bruger London som affyringsrampe for spekulation over hele verden og for at kunne skalte og valte globalt.

De globale banker har kun slået sig ned i London, fordi de har fået tilbudt 'blød regulering' af den ene regering efter den anden. De er med andre ord her, fordi de får mere og giver mindre her end noget andet sted.

En overtagelse af den britiske finanssektor vil sende et tydeligt signal til disse institutioner om, at deres behov ikke længere har fortrinsret over flertallets behov. Det kan gøres klart for dem, at hvis de spekulerer og taber, må de klare sig selv. Ingen redder dem. Det samme gælder hedgefonde (24) og skyggebankssektorens luskede aktiviteter.

Som et minimum burde alle banker, der driver virksomhed i Storbritannien være underlagt en 'Robin Hood-skat' på finansielle transaktioner, der kunne indbringe skatteindtægter, hvis en udenlandsk bank ønsker at foretage sine investeringsspekulationer her. Eftersom en række

europæiske regeringer planlægger en lignende skat, hvorfor kan den britiske ikke slutte sig til dem for at nå frem til en fælles-europæisk skat på finansielle transaktioner? (25)

Konklusion

Nedskæringspolitikken rammer millioner af familier i Storbritannien. Den rammer i hundredvis af millioner af mennesker i Europa og over hele kloden. Den tvinger levestandarden ned for flertallet og skubber i stigende grad et voksende antal mennesker ud i fattigdom. I Storbritannien er levestandarden (ifølge det nationale, statistiske kontor) i gennemsnit skåret ned med 13,2% siden 2008 – et meget større fald end under tidligere nedgangsperioder. Fremtiden ser i stigende grad dystre ud for unge mennesker.

George Osborne hævdede, at den private sektor ville træde til med investeringer og arbejdspladser, i samme takt som den offentlige sektor blev skåret ned. Sandheden er, at der er sket et skift henimod deltids- og midlertidige jobs, i det store hele dårligt betalte. Disse giver intet håb eller sikkerhed for unge arbejdere. I stedet er det simpelthen endnu en mekanisme til at sænke lønomkostningerne.

Hele nedskæringspolitikken handler i Storbritannien og internationalt om, at flytte ressourcer fra flertallet til den velhavende minoritet. Osbornes håb er, at disse angreb på arbejderne vil skabe åbninger for profitable investeringer og genoprettelse af væksten. Samtidig bruges den økonomiske krise og nedskæringspolitikken som en mekanisme til at åbne nye områder for privatisering. Alligevel har de ikke på trods af al den forvoldte smerte været i stand til at levere den lovede vækst.

Koalitionsregeringens økonomiske politik falder fra hinanden. Uden ændring i politikken står lønmodtagerne overfor en fremtid med nedskæringer så langt øjet rækker. I stedet har arbejderne brug for job, vækst, velstand og ordentlige sociale tjenester – ikke nedskæringer.

Overtagelse af storfinansien er begyndelsen på vejen henimod at forandre samfundet til det bedre. Det er ikke det eneste, der skal gøres, men det vil være afgørende for alle seriøse planer om at genopbygge økonomien til at tjene flertallets interesser. Ideen om offentligt ejerskab har været under angreb i mange år. Alligevel sætter kaosset i jernbanerne og den dårlige ledelse af energiindustrien fokus på, at det såkaldte 'frie initiativ' ikke kan garantere forbrugerne tjenesteydelser af høj kvalitet – for ikke at tale om ordentlige og sikre vilkår for de arbejdere, der leverer disse tjenesteydelser.

Fremfor alt har det kaos, der blev udløst af banksystemet, helt og holdent udstillet den realitet, at vores økonomi ikke er til for at skaffe jobs til arbejderne eller for at levere vækst. Den fungerer for at producere profit for en lille bitte minoritet uden hensyn til de behov, resten af os har. Vi tror på,

at tingene kan blive bedre, mere effektive og mere demokratiske. At overtage de store banker ville være et skridt på vejen.

Noter :

(1) Denne pjece er skrevet af Michael Roberts og Mick Brooks.

(2) Adair Turner, "How to tame global finance", Prospect magazine, 27. august 2009

http://www.prospectmagazine.co.uk/magazine/how-to-tame-global_finance/

(3) National Audit Office, HM Treasury Resource Accounts 2011-12, 16. juli 2012.

<http://www.nao.org.uk/publications/1213/>

(4) Mervyn King, tale til skotske erhvervsorganisationer, Edinburgh, 20. oktober 2009.

<http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/speeches/2009/speech406.pdf>

(5) Andrew Haldane, Bank of England, "\$100 billion question", 30. marts 2010

<http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/speeches/2010/speech433.pdf>

(6) Institute of Fiscal Studies (IFS), "Living Standards, Poverty and Inequality in the UK: 2012", 15. juni 2012

<http://www.ifs.org.uk/comms/comm124.pdf>

(7) Sharlene Goff and George Parker, "Diamond says time for remorse is over", Financial Times, 11. januar 2011

<http://www.ft.com/cms/s/0/d4f02d66-1d84-11e0-a163-00144feab49a.html#axzz26oFv0tbp>

(8) Norma Cohen, Sharlene Goff and Lucy Warwick-Ching, "Bank scandal has silver lining for UK", Financial Times, 6. august 2012

<http://www.ft.com/cms/s/0/47b6a6a2-df0f-11e1-97ea-00144feab49a.html#axzz26oFv0tbp>

(9) CRESC, "Scapegoats aren't enough. A Leveson for the Banks?", 1. juli 2012

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiz4IKTsOHdAhUI2KQKHd96Bn4QFjAAegQIBBAC&url=http%3A%2F%2Fhummedia.manchester.ac.uk%2Finstiutes%2Fcresc%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2FLEVESON%2520FOR%2520THE%2520BANKS%25202012%252007%252001.pdf&usg=AOvVaw3NTKkUGhCj6eXW7j9QjTAJ>

(10) "Jill Treanor, Barclays banker accrues

£33m in shares as Bob Diamond gets £6.5m", The Guardian, 7. marts 2011

<http://www.guardian.co.uk/business/>

[2011/mar/07/bob-diamond-bonusbarclays?INTCMP=SRCH](http://www.guardian.co.uk/business/2011/mar/07/bob-diamond-bonusbarclays?INTCMP=SRCH)

(11) "Jill Treanor, Stephen Hester's RBS pay deals worth over £11m since 2008", The Guardian, 30. januar 2012

<http://www.guardian.co.uk/business/2012/jan/30/stephen-hester-rbs-pay-deals>

(12) Heather Stewart, "Wealth doesn't trickle down - it just floods offshore, research reveals", The Observer, 22. juli 2012

<http://www.guardian.co.uk/business/2012/jul/21/offshore-wealth-global-economy-taxhavens?INTCMP=SRCH>

(13) CRESC, "The Madness of Barclays", 2012

<http://www.cresc.ac.uk/publications/themadness-of-barclays>

(14) Bank of England, "Trends in Lending",

april 2012

<http://www.bankofengland.co.uk/>

[publications/Documents/other/monetary/trendsapril12.pdf](http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/other/monetary/trendsapril12.pdf)

(15) Vickers Report, Independent

Commission on Banking, 12 September

2011 og forfatterens beregninger

<http://bankingcommission.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2010/07/ICBFinal-Report.pdf>

(16) Good Banking Forum, "Good Banking Report", maj 2011

http://clients.squareeye.net/uploads/compass/documents/Good_Banking_webReady.pdf

(17) Beregning baseret på det nuværende loft for de fem store bankers aktiviteter i Storbritannien

(18) Kiran Stacey and Sharlene Goff,

"Nationalising RBS on the table", Financial Times, 1. august 2012

<http://www.ft.com/cms/s/0/88db848edbd8-11e1-aba3-00144feab49a.html#axzz26oFv0tbp>

(19) ONS, "Labour Market Statistics",

september 2012

<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/lms/labourmarket-statistics/september-2012/index-ofdata-tables.html#tab-Employment-tables>

(20) Good Banking Forum, "Good Banking Report", maj 2011

http://clients.squareeye.net/uploads/compass/documents/Good_Banking_webReady.pdf

(21) Good Banking Forum, "Good Banking Report", maj 2011

(22) Centre for Economic Policy Research, "Bank ownership and credit over the business cycle: Is lending by state banks less procyclical? DP9034", juli 2012
http://clients.squareeye.net/uploads/compass/documents/Good_Banking_webReady.pdf

(23) En arbejderforstad til London (o.a.)

(24) En hedgefond er et investeringsselskab, hvori selskabets midler er balanceret i forhold til forskellige økonomiske sektorer, lande eller andre parametre. Hedgefonde er generelt kendetegnet ved at anvende et bredt antal finansielle instrumenter (o.a., Wikipedia)

(23) TUC, "The Robin Hood Tax - turning a crisis for the banks into an opportunity for the world", 10 February 2010